

жежаването и тая на водата, толкова по-голяма твърдост добива стоманата.

Благодарение на своята твърдост, здравина и еластичност, от всички метали стоманата е най-много пригодна за правене на разни инструменти.

* *
*

Въ голъмитъ желъзни кжсове, на които е намаленъ въглеродътъ, оставатъ мънички шупливинки. Тѣ трѣбва да се премахнатъ, та да се направи желъзото по-плътно. Това оплътняване или **сгжстяване** става чрезъ коване съ голъми чукове, които се движатъ съ парна машина или като се прекарватъ тия кжсове между особени валеци.

Освенъ сгжстяване, съ парнитъ чукове се придава на трубитъ желъзни кжсове и по-гладка форма.

Всѣка желъзодобивна фабрика има по единъ или нѣколко такива чукове. Има чукове, които тежатъ до 100 хиляди килограма.

Този голъмъ чукъ представлява единъ грамаденъ желъзенъ блокъ, който се вдига и спуща посрѣдствомъ пара. Колкото по-силно трѣбва да се удари, толкова по-високо трѣбва да се издигне чукътъ. Нѣкои чукове могатъ да се издигатъ до 3 метра височина.

Спущането на чука може да се пресмѣтне съ най-голяма точностъ. За нея разправятъ следната случка:

Германскиятъ императоръ Вилхелмъ I еднажъ посетилъ Круповата фабрика. Той искалъ да се увѣри въ тая точностъ и поставилъ върху наковалнята скжпоценния си златенъ часовникъ. Машинистътъ, който управлявалъ чука, залепилъ върху стѣклото на часовника парче восъкъ и върху него поставилъ единъ печатъ. Следъ това билъ спуснатъ чудовищниятъ чукъ. И чудо! Въмѣсто да разтроши на пепель часовника, чукътъ нѣжно се доближилъ до печата, понатисналъ го върху восъка и върху него се отпечатали само буквитъ на печата.

Възхитениятъ отъ точното пресмѣтане и сръчността на машиниста, императорътъ му подарилъ сжщия часовникъ.

* *
*

Желъзнитъ кжсове, които се изкарватъ въ желъзодобивната фабрика, не сж удобни за работата на ковача или